

fungera såsom stadsfullmäktige.

Förf. lemnar helt och hållet å sido, att jag lagt vikt mindre på valens utgång, än derpå, att »det förklaras till och med för otillbörligt, att dylika listor» (vallistor från finsk sida) presenteras, och de personer, som för dem rösta, sägas åsyfta endast språkstrider». Det är sådana förklaringar och de syften, de innebära, jag kallat för kommunaltyranni. Medgifves, att denna mening kunnat vara noggrannare framhållen. Men för läsare torde den vara tydlig nog, ehuru icke för tidningspolemiken, för hvilken det vanligen gäller icke att förstå, utan att utförklara en mening, hvilken kan behörigen ytterligare utläggas.

10

Hvarje valman är i sin goda rätt och kann protestera mot all tydning af sitt afgifna votum. Den klick, som förmår leda valen, må prisa sig sjelf såsom innefattande kommunens grädda i intresse för det allmänna, i insigt, i redbarhet, i alla möjliga samhällsdygder. Men den är oberättigad att förklara hvar och en, som icke voterar enligt dess lista, hafva handlat af annat motiv, än omsorg om det allmänna bästa. Det var dock icke såsom valman jag protesterade, utan såsom den der inser och erfarit, att tillgörandena i hufvudstaden hafva inflytande på opinionen i vida kretsar utom densamma, samt att detta inflytande varit mycket menligt just i hvad man kallar språkstriden. Ty större tillmötesgående hos de ledande klasserna i hufvudstaden, styrelseverken, universitetet och den svenska pressens ledare inbegripna, skulle utan tvifvel förmått minska den tro på afsigtligt förtryck, i hvilken striden från finsk sida förts och föres.

20

Men sannt är, att äfven valen vittnat i samma anda, som de åberopade förklaringarna. Äfven senaste kompletteringsval lemna bevis härför, så mycket mera, som flere af de stadsfullmäktige, hvilkas namn förf. citerat, afgingo, och tillfället varit lämpligt att ersätta dem med andra den finska befolkningens förtroendemän. Majoriteten är visst i sin goda rätt. Också har jag icke yrkat på koncessioner såsom en skyldighet, utan såsom önskvärda, underlåtagandet af densamma såsom ett »politiskt fel», för att tala med förf. Men i hans framställning af hvad jag anfört är visst ingen sådan mening synlig.

30

Afkläder man förf:s polemik i dessa båda frågor de stora ord, på hvilka han icke sparar, återstår af densamma, såsom det här sagda visar, mycket få och små korn att taga vara på. Hvad han i öfrigt anför, må lemnas derhän. Förunderligt klingar det dock, att den finska bondens fjerdedels representationsrätt prisas såsom utan like i de flesta länder och den honom förunnade rättigheten att välja och representera i de finska landtkommunerna såsom en equivalent mot de svensktbildades maktutöfning i landet.

40

J. V. S.

203 DIREKTIONENS YTTRANDE.

Finlands Hypoteksförening. Bihang till Direktionens årsberättelse för 1877

I den af extra bolagsstämma i Maj 1877 beslutade underdåniga ansökning anmäldes, att kommitterade blifvit utsedda för att undersöka Hypoteksföreningens ställning och föreslå utvägar för dess framtida säkerställande, samt anhölls att få inkomma med berättelse härom.

50

Emedan kommitterades betänkande tillställdes direktionen, sedan med föranledande af ansökningen Nådig proposition blifvit till Ständerna aflemnad, ansåg sig direktionen till statsutskottet, till hvars yttrande

propositionen af ständerna hänskjutits, böra öfverlemna afskrift af betänkandet och bilagorna dertill. Såsom i årsberättelsen anføres, innehöll statsutskottets till ständerna afgifna förslag bland annat fordran på afhjelpandet af bristerna i föreningens organisation. Huruvida nu statsutskottet åsyftat den af kommitterade föreslagna omorganisation, är väl osäkert. I hvarje fall torde detta förslag böra af bolagsstämma, tagas i öfvervägande, och är det derföre äfven direktionens pligt att yttra sig angående detsamma.

Men derförinnan bör direktionen upptaga till bemötande en af kommitterade gjord anmärkning, hvilken delvis äfven af statsutskottet upprepades och, såvidt bedömas kan, föranledde lika obefogade som för Hypoteksföreningens kredit menliga uttalanden af särskilda ledamöter i ständen. I kommitterades betänkande läses: »Onekligt är, att flere olägenheter för föreningen kunnat undvikas, derest Reglementet alltid följts. Afvikelser derifrån kunna emellertid ej läggas någon af de direktioner, som handhaft föreningens angelägenheter till last, ty följande bolagsstämma har städse gillat direktionens åtgärder, och synas de således hafva varit med den för tiden gällande allmänna opinionen öfverensstämmande.» Då de varit direktionen omöjligt att påfinna, det något mot Reglementet stridande förfarande skulle blifvit vid bolagsstämma godkänt eller eljest förekommit, samt på skedd förfrågan icke heller någon upplysning vunnits om, hvad kommitterades anmärkning åsyftar, måste anmärkningen i dess anförda sväfvande form lemnas derhän. I kommitterades betänkande anføres dock i annat sammanhang (sid 22), att föreningens lidna förluster icke blifvit de tidigare åren fördelade på de skilda länen, ehuru sådant i reglementet föreskrifves. Härvid torde afses stadgandena i Reglementet § 16.

Strängt taget förutsattes i § 16 årlig fördelning på länen af föreningens reservfond, icke af dess förluster. Men då ersättningen skall utgå främst af det läns reservfond, der utlåningen föranledt förlust, så innebär detta, att äfven förlusterna skola fördelas länevis, förrän ersättning kan komma i fråga. Att noggrant bokföra en sådan fördelning vore väl snart sagdt ogörligt, emedan dervid borde påföras räntor och för hvarje halfår ränta på ränta. Förlusterna hafva uppstått på lägenheternas förvaltning och försäljning, och alltså hade ränteberäkning bordt ske för hvarje förvaltningspost m. m. pro & contra, samt till utronande af räntan på ränta sammanlagda ränteförlusten för hvarje halfår uppdebiteras, allt för att bestämma den verkliga vinsten eller förlusten på hvarje särskildt i en sådan lägenhet in-tecknad lån. Ett sådant bokföringssätt för de många hundra lägenheterna kunde väl icke ifrågakomma. Men väl hade fördelningen äfven tidigare kunnat ske på sätt senare förfarits med uteslutande af ränteberäkningen, och hvarom i årsberättelsen upplyses.

De delegare, som öfver varit bolagsstämmorna, känna, att frågan ofta vid dem före varit. Men då det kunde förutses, att förlusterna på det antal lägenheter, som i de nordliga länen under åren 1866–70 af föreningen måste på auktion inropas, komme att blifva så stor, att dess ersättande omöjligen kunde åhvälfvas de i dessa län återstående läneinnehafvarena, ansågs fördelningens publicerande i årsberättelserna komma att endast lända såväl de sistnämnda som föreningen i allmänhet till skada, isynnerhet med afseende på lägenhetsförsäljningen. Ty tidigare kunde ingen försäljning ega rum med mindre köparen fick öfvertaga någon del af det i lägenheten in-tecknade amorteringslån. Och numera, sedan förlustbeloppet på länen blifvit känt, lider försäljningen deraf, att köpare sky amorteringslån och endast de förmögnare

kunna göra köpeanbud på kortare betalningstid. Genom återförsäljning af inköpta lägenheter uppkomna förluster visade sig också i kalkylen öfver föreningens ställning först vid slutet af 1872. Dittills hade nemligen förlusterna afräknats å den allmänna kalkylerade reservfonden, hvilken uppstått derigenom att föreningen till högre kurs indrog en del af det 1864 upptagna utländska lånet, hvilken vinst icke särskildt tillkom något län. Det belopp, som vid denna tid influtit i erlagda straffräntor, har numera vid fördelningen af förlusterna på länen räknats länen till godo. Såsom häraf synes, kunde fördelning af de oersatta förlusterna på länen först från sistsagde år komma i fråga. 10
Också beslöts redan vid bolagsstämman 1872, »att konto öfver reservfonden både i dess helhet och för länen skulle upprättas» och har sedan dess fördelning af vinst och förlust år för år fortgått, samt vid särskilda bolagsstämmor anmälan härom skett.

Angående ett par andra i betänkandet anmärkta omständigheter anser Direktionen särskildt yttrande obehöfligt. Om föreningens närvarande ställning kunde icke gerna något nytt af kommitterade inhemtas. Det extra bokslut för den 1 Juni 1877, kommitterade låtit kamrerarekontoret uppgöra, upplyser naturligtvis intet utöfver bokslutet för den 31 December 1876; hvarföre detsamma icke heller ofvan intagits. 20
Likaså hafva de bilagor uteslutits, ur hvilka kommitterade hemtat uppgift på föreningen tillhörande lägenheters saluvärde. Dylika uppskattningar hafva äfven härförinnan i Länekomitéerna skett till ledning vid försäljningen. Men erfarenheten har visat, att såsom naturligt är, köpeanbudena, hvilka bero af årsvext, penningetillgång m. m., sällan stämt med uppskattningsvärdet. Isynnerhet äro de vid auktionerna i Uleåborgs län erbjudna köpeskillingarna imaginära, emedan flertalet anbud påtagligen gjorts utan hvarken mening att köpa eller förväntan om anbudets antagande. I följd häraf torde föreningens af kommitterade beräknade framtida försäljningsförlust böra anses för ett mer eller 30
mindre ovisst antagande.

Den omorganisation, som i betänkandet föreslås, att nemligen inrätta skilda hypoteksföreningar för länen samt en hypoteksbank, hvilken åt föreningarne skulle anskaffa medel till utlåning, erbjuder uppenbarligen icke någon utväg till dessa föreningars säkerställande mot förluster, antaget äfven att en sådan organisation kunde komma till stånd. Det första villkoret för densamma vore, att alla nuvarande förenings förluster skola derförinnan regleras. Härpå må likväl icke läggas särskild vikt, emedan ingen väsentlig åtgärd till hypoteksföreningens framtida säkerställande derförutan kan vidtagas. Men det 40
andra villkoret vore, att Hypoteksföreningens alla utelöpande obligationer skola af den föreslagna Hypoteksbanken indragas, och emellertid den nuvarande föreningen fortfara att ansvara för sina ännu utelöpande obligationer. Den utländska lånet kunde kanske kvarstå, om ständerna ville för Hypoteksbanken förnya sin för lånet meddelade garanti och tillika garantera Hypoteksföreningen mot all efterräkning. Den nya Hypoteksbanken kan väl icke taga medel till indragningen annorlunda, än genom emitterande af egna obligationer. Att denna s. k. bank, som endast vore en delegation af de fristående hypoteksföreningarne, utan eget kapital och utan andra säkerheter, än de, hvilka 50
sagde många föreningars direktioner pröfva och antaga samt åt hypoteksbanken öfverlemna, skulle ega den kredit, att dess obligationer vunne förtroende, är föga antagligt.

Förslaget torde väl vara gjordt efter svenskt mönster. Men den Svenska Hypoteksbanken är väsentligen en statsinstitution. Den inrät-

tades egentligen, för att hindra hypoteksföreningarna, hvilka i täflan upptogo sina lån i utlandet och i följd häraf på betungande villkor, från att nedsätta landets kredit. Inrättandet beslöts af regent och ständer, och hypoteksföreningarna förlorade rättigheten att upptaga lån. Ständerna anslogo åt hypoteksbanken ett grundkapital af 8 miljoner kronor i riksgäldskontorets obligationer, hvilka, i händelse någon förening skulle brista i inbetalningar till banken och annan tillgång saknas, skulle få af banken försäljas till anskaffande af medel att honorera bankens egna förbindelser. Ordförande i dess styrelse tillsattes af regeringen, vice ordförande af fullmäktige i riksgäldskontoret, medan de tre öfriga ledamöterna väljas af föreningarna. I revisionerna deltaga äfven de båda statsmakterna genom sina delegerade o. s. v. Hvarje hypoteksförening i landet ålades teckna delaktighet i banken för minst 1 miljon kronor, antingen den begärde bankens bistånd eller icke. Också disponerar banken genom föreningarna öfver betydligare kapitaler, sålunda tillkomna, att personer, hvilka icke sjelfa låna, likväl kunna teckna sig för delaktighet i en förening till visst belopp, å hvilket de årligen göra inbetalningar till samma procentbelopp, som låntagare betala ränta, men å hvilka inbetalningar dem enahanda ränta tillgodoräknas.

År 1876 hade hypoteksbanken till föreningarna utlånat öfver 155 miljoner kronor. På sådana summor kan en väl stor förvaltningskostnad betäckas med en provision af 1/8 procent. Men banken har numera genom sina operationer förskaffat sig en egen fond, hvars räntor betäcka förvaltningskostnaden.

Skulle nu regering och ständer i Finland vidtaga liknande åtgärder för inrättandet af en hypoteksbank, skulle denna visst icke komma att sakna kredit. Men härigenom vore icke frågan om hypoteksföreningarnes säkerställande löst. Betänkandet synes i detta hänseende förnämligast bygga på det lifligare intresse, hvarmed delegarene i läneföreningarna skulle komma att bevaka dessas bästa. Men om det också antages, att ett sådant hittills saknad intresse skulle vakna, och att det skulle åtföljas af nödig insigt hos den allmoge, af hvilken delegarene i de nordliga länen med mycket få undantag bestå, så förmår intet intresse afvända missvexterna, de exekutiva auktionerna för bristande räntebetalning, kronorester m. m., åstadkomma tillräckligt höga auktionsanbud af andra än föreningen, minska vanhäfdnen å de lägenheter, den efter en tvåårig utsökningsomgång nödgas inropa, förse dem med arrendatorer, som ega nödiga redskap, dragare och ladugårdsbesättning, slutligen förskaffa köpare, som för dem betala ett pris, hvilket betäcker föreningens fordran i kapital, mångåriga ränterester, vid auktionen utbetalade kronorester m. m. och förvaltningsförlust, under det att andra dylika lägenheter i länet stå till buds för några hundra marks kronorester eller annan fordran. Det är dessa förluster, genom hvad i sjöassuranser kallas »högre makt», ingen organisation kan afvärja. Och betänkandet anvisar icke heller någon utväg att ersätta desamma. Ingen annan sådan torde kunna påfinnas, än extra inbetalningar af delegarene. Men dervid uppstår frågan, huru många procent den finska jorden förmår betala å de i densamma nedlagda penningar. Det belopp, som kan komma att af delegare i de norra länen utkrävas, torde vunnit sorglig erfarenhet hafva lagt i dagen.

Öfverhufvud torde man i betänkandet göra sig en alltför sangvinisk föreställning om lättheten att väcka delegares intresse för en institution, hvilken såsom en hypoteksförening icke i någon händelse lofvar dem vinst, då det anses att offentliggörandet af de på länen fallande

förlusterna hade varit påkalladt för vinnande af detta ändamål. Detta intresse skulle sålunda i all händelse kommit post festum, sedan en del förluster skett och den återstående delen varit oundviklig, emedan de lägenheter, på hvilkas försäljning densamma berott, då redan tillfallit föreningen.

I årsberättelserna har dock städse, och alltsedan 1869, i lätt uppfattade tablåer, anförts antalet af inropade lägenheter och beloppet af på dem utgifna lån samt från 1872 äfven af försålda lägenheter under året och beloppet af på försäljningen liden förlust – allt för de särskilda länen. Exemplar af årsberättelserna, mest på finska språket, hafva nog rikligt utdelats. Nyss åberopade siffror hafva tyvärr icke utvisat låga tal och små summor. De borde hafva varit tillräckliga att väcka vederbörandes intresse, om detsamma öfverhufvud på denna väg kan väckas.

10

Såsom redan i årsberättelsen framställts och här ofvan blifvit upprepadt antydt, är det i Direktionens tanke åt utvägar, att utan delegarens alltför stora betungande ersätta framdeles uppkommande förluster, all omsorg främst bör egnas; isynnerhet som, enligt hvad här nedan rekapituleras, snart sagdt hvarje möjlig åtgärd till förekommande af förlust redan blifvit vidtagen.

20

Såsom åberopats, och allmänt känt är, har föreningens närvarande bekymmersamma ställning sin orsak deri, att dess delegare i de norra länen äro oförmögna att enligt Reglementets stadgande bära den förlust, som faller på dessa län. Hithörande stadgande i § 16 lyder:

»Möjligen uppkommande brist inom något län betäckes företrädesvis af samma läns andel i reservfonden samt återstoden af de öfriga länen andelar i sagde fond, och skola de skilda länen för sålunda meddeladt förskott i räkning godtgöras af förstsagda läns reservfond, i den mån en sådan bildas, likväl utan räntegodtgörelse. Endast i den händelse att föreningens reservfond i dess helhet skulle finnas otillräcklig till bristens ersättande, utskrifvas erforderliga medel af delegarene inom det län, der bristen uppkommit, enligt ofvanstadgade ansvarighetsgrund. Kan bristen ej heller sålunda till fullo betäckas, betalas det återstående beloppet af delegarene inom öfriga län efter enahanda fördelningsgrund.»

30

Vid en sådan ändring af detta stadgande, att icke endast möjligen uppkommande reservfond komme att utan inskränkning användas till bristens betäckande, utan äfven alla delegare i föreningen skulle skyldigkännas att betala det återstående beloppet, inom hvilket län än förlusten uppstått, skulle törhända delegare i länen och länekomitéerna allt för mycket frigöras från omsorgen att undvika förluster inom resp. län. Ändringen kunde derföre inskränkas genom stadgande, att delegare i det län, der förlust uppstått, skulle åläggas ansvara för densamma till visst procenttal å utlåningen i länet, och att derutöfver i likhet med alla öfriga delegare i föreningen deltaga i ersättande af återstoden. För vidtagande af någon sådan ändring kommer i betraktande:

40

1:o). Delegarens i egenskap af låntagare ingångna förbindelser. Skuldsedeln innehåller, att låntagaren utom betalningsvilkoren underkastar sig »alla de vilkor och skyldigheter i öfrigt, som i det för föreningen gällande reglemente äro låntagare ålagde», samt derjemte ett förbehåll att »få tillgodonjuta den rätt, som i åberopade reglemente är mig (oss) såsom låntagare och delegare i föreningen tillförsäkrad». Då nu i reglementet § 77 ingår stadgande, i hvilken ordning ändring i detsamma får vidtagas, och föreskrifves, att förslag till ändring kan af bolagsstämma antagas »med minst två tredjedelar af de vid ärendets

50

slutliga föredragande afgifna röster», så torde låntagare äfven på grund af skuldförbindelsen vara underkastad hvarje efter dennas utgifvande i laglig ordning tillkommen ändring af reglementet. Deremot ingår i ordalagen angående lånets in-tecknande i lägenheten icke uttryckligen äfven sådan betalning, som i § 16 förutsättes. Huruvida med afseende härå äfven sådan ändring i § 12 borde ske, att lånet kan utsökas eller åtminstone uppsägas, om inbetalning af utskrifvet ersättningsbidrag underlåtes, torde väl böra till pröfning upptagas. Dock synes detta bero af den ordning, som för ersättnings utgående antages.

10 2:o). Nödvändigheten deraf att ersättningsbidrag uttaxeras, förrän beloppet af förlusterna i fråga är definitivt uppgjort och bokfördt. Det synes nemligen vara af högsta vikt, att förlusten icke må ökas genom upplöpande ränta på ränta, såsom sker, då ett utgifvet lån blir ett antal år innestående i föreningen tillfallen lägenhet. Uttaxering kunde derföre ske till viss procent af de ursprungligen utgifna lånen på sådana lägenheter, hvilka under loppet af hvarje år tillfallit föreningen, med tillägg naturligtvis af beloppet af annan förlust, om någon sådan under året inträffat.

20 3:o). Skulle ungefär denna ordning för uttaxeringen antagas, måste betalningen ske i form af tilläggsprocent till halfårsräntan och, då dylik icke kan beslutas, förrän på bolagsstämma i Juni månad, till räntan för senare halfåret, som erlægges den 1 Augusti. Men då det kunde inträffa, att tilläggsprocenten för året blefve ett så ringa bråk pr 100, att dess uttaxerande skulle vålla mera olägenhet för delegarena, än gagn för föreningen, synes det böra åt bolagsstämman öfverlemnas, att efter pröfning uppskjuta uttaxeringen till något påföljande år. När en så hård erfarenhet föreligger, som den hypoteksföreningens nuvarande delegare fått genomgå, synes det med god omtanke öfverensstämmande, att äfven för framtiden vara beredd på det värsta. Uttaxeringsprocenten kunde sålunda stiga till det belopp, att dess utkräfande på en 30 gång skulle vara högst betungande, kanske för mången delegare omöjligt att efterkomma. Beloppets fördelning på flera inbetalnings-terminer kan då vara påkalladt, äfven med risk att upplöpande ränta något ökar förlusten. Det amortissement, som räknas låntagare till godo, uppgår numera till 160 à 170 tusen mark pr år och stiger årligen i ökad progression, så att äfven fråga kunde uppstå om fördelen af dess eftergifvande, d. v. s. af lånetidens förlängning, hvarigenom motsvarande årsränta vid lånetidens slut skulle falla reservfonden till godo. Men om blott uttaxering sker i tid, bör uppoffringen å delegarens sida 40 icke blifva betungande, såsom af nuvarande förhållande framgår, emedan man bör hoppas att totalförlusten för de förgångna åren icke skall öfverstiga 7 à 8 % å det utlånade kapitalet. Det anförda torde tala för den åsigt, att bolagsstämman bör förbehållas full frihet att afgöra om uttaxeringen för ersättandet af liden förlust.

50 4:o). Det torde icke kunna antagas, att delegare i de södra länen nu skulle åtaga sig att ersätta de stora förluster, de nordliga länen lidit, och hvilka delegarena derstädes äro förpligtade att sjelfva bära, och således icke heller att en pluralitet af två tredjedelar afgifna röster skulle vinnas för ändring af Reglementet i detta syfte. Men det är också för delegarens i de nordliga länen räddning, afskrifning af föreningens skuld till Finlands Bank och regeringens understöd blifvit begärda. Ofvan omordade ändring af stadgandet i § 16 torde derföre böra afse endast framtida förluster. Och äfven delegare i de södra länen hafva stort intresse vid, att under detta förbehåll ändringen må ske, om de eljest önska, att föreningen skall hafva bestånd.

Att också säkerheten mot förluster numera är vida större, än under första tiderna af föreningens verksamhet, torde framgå af följande data:

a) Värderingen af lägenheter, som belånas, är numera anförtrodd åt endast två värderingsmän i hvarje län, hvilka kunna med bättre urval utses, än de tidigare ungefär socknevis anställda. I värderingstariffen äro värdena för högre klasser åker och äng nedsatta med 20 % och tillämpandet af värdet för 1:sta klass är inskränkt genom särskilda bestämmelser. Titlarne för afdrag från det funna värdet äro ökade.

b) Lånebelopp medgifves till högst halfva värdet blott för egendom värderad öfver 15 tusen mark, men endast till högst 1/3 del af värdet för lägenheter, som icke uppgå till detta värdebelopp.

c) Utlåning har skett i penningar, icke i obligationer samt endast till ränta å 5 1/2 procent, med 1/4 % amortissement. På försålda lägenheter beviljade amorteringslån hafva blifvit nedsatta till ungefär hälften af det ursprungliga lånebeloppet och, der detta varit lån å 5 % ränta, blifvit omförda till lån å 5 1/2 procent.

d) Kapital för utlåningen har anskaffats genom försäljning af 5 % obligationer, med undantag af ett mindre belopp till pari kurs och någon del 1/2 å 1 % öfver pari. Men då 5 % obligationer, äfven om de emitteras till kurs af endast 93 %, genom kapitalets utlåning till 5 1/2 % ränta amorteras på 56 5/6 år, så uppstår vid deras emission till pari kurs en vinst för föreningen, för hvars belopp redogöres här nedan under f).

e) Andel i förlust har på grund af stadgande i Reglementet § 11 mom. 1 uppburits vid kapitalafbetalningar med 5 procent öfverränta å beloppet.

f) Reservfond för framtiden har bildats derigenom, att upplåning sker å 5 %, utlåning å 5 1/2 %, i följd hvaraf det upplånade kapitalet kan med amortering å 3/4 % återbetalas på 40 2/3 år, medan låntagares skuld af motsvarande belopp amorteras med 1/4 % på 56 5/6 år. Samma förhållande gäller för det lånebelopp, som vid försäljning af lägenheter omsatts från 5 % till 5 1/2 procents lån. Sörjes nu endast för, att erforderligt belopp 5 % obligationer årligen inlösas eller utlottas, så är det upplånade kapitalet liqvideradt inom 40 2/3 år, men föreningen fortfar, att för det utlånade ännu i 16 1/6 års tid uppbära en annuitet af 6 % (ränta, amortering och förvaltningsprocent sammanräknade). I årsberättelsen för 1874 är resultatet af denna operation genom en exempelvis utförd kalkyl närmare utlagdt. Men det antages i densamma, att förlusterna skulle kvarstått oliqviderade, tills de vid anförda tidpunkt komme att genom utlåningsvinsten ersättas jemte å dem upplupen ränta och ränta på ränta. Skulle deremot, såsom ofvan antagits, betäckning för uppkommande förlust ofördröjligen uttaxeras, och alltså ingen ränta komma att erläggas på förlustbeloppet, måste hela den ifrågavarande framtida lånevinsten tillfalla föreningen ogravrad.

Huru stort det på anförda vilkor utgifna och omsatta lånekapitalet för närvarande är, kan icke utan större omgång på siffran uppgifvas, emedan i utlåningen ingått äfven återutlåning af inbetaldt lånekapital, som erhöles genom föreningens utländska lån, och som redan från början varit utlånadt till 5 1/2 procents ränta, så att vid återutlåandet ränteomsättning derå icke skett. Men ett ungefärligt öfverslag utvisar, att den utlåning, som här är i fråga, stiger till ungefär 4 1/2 miljon mark. Räknar man nu 6 % ränta blott på detta kapital i 16 1/6 års tid, finner man, hvilken betydlig framtida behållning föreningen har att å

sagde utlåning motse. Den låntagande klagar med skäl, öfver den höga räntan; men denna klagan gäller främst annuiteten å 6 %, antingen lånet amorteras på 40 eller på 56 år. Det är den höga räntan på det utländska lånet, som betingat denna längre amorteringstid. Om nu efterhand lånevilkoren för alla delegare i föreningen blifva lika, hafva alla deraf lika gagn, att nemligen skyddas för extra bidrag till betäckande af inträffande förluster. De 5 % lån, hvilka vid lägenhetsförsäljningar blifvit omsatta äfvensom de inbetalda enahanda lån, hvilka åter utgifvits till 5 1/2 % ränta, äro grundade på inhemska obligationer, emitterade för 14 å 17 år tillbaka. Dessa obligationer böra derföre vara amorterade efter förloppet af 23 å 26 år, och redan från denna tidpunkt börjar alltså annuiteten å dem motsvarande nya lån å 5 1/2 procent, att tillfalla föreningen. Man betraktar kalkyler, sådana som den här åberopade, gerna med misstroende, må vara med skäl eller utan skäl. Men villkoren för kalkylens säkerhet, regelbunden amortering af emitterade 5 % obligationer, och prompt uttaxering för ersättande af timade – eller rättare med säkerhet motsedda förluster, äro med bestämdhet angifna. Under förutsättning, att dessa villkor iakttagas, måste det kalkylerade resultatet verkliggöras. Men det blir då billigt, att skedd uttaxering, som gjort den framtida behållningen möjlig, ur densamma ersättes, efter bolagsstämmas pröfning, antingen genom direkt återbetalning eller genom motsvarande förkortning i den tid af 56 5/6 år, på hvilken lånet enligt skuldsedelns lydelse amorteras. Ett stadgande härom borde derföre i den nya redaktionen af § 16 ingå.

g) Låneansökningar i de nordliga länen hafva sedan 1872, då efter en mellantid af fem år utlåning åter vidtog, varit högst fåtaliga, såsom synes af nedanstående tablå.

Antingen nu detta kommit deraf, att allmogen lärt sig anse amorteringslånen för vådliga och tryckande, eller deraf, att en noggrannare och numera äfven nedsatt värdering visat det vara osäkert, att få en lägenhets värde uppdrifvet till 8 000 Fmk., eller deraf att lån beviljats i vissa län en tid till högst 1/4, numera öfverallt till högst 1/3 af värdet på mindre lägenheter, i följd hvaraf det eventuella ringa lånebeloppet fördyras genom kostnaden för värdering m. m., eller såsom antagligt är af alla dessa samverkande orsaker, nästförflutna fem års erfarenhet ger dock vid handen, att åtminstone under närmaste framtid det anförda förhållandet skall komma att fortfara. Vådan af framtida förluster i sagde län är betydligt minskad icke blott härigenom, utan äfven genom nedsättning af lånebeloppet vid flera hundra lägenhetsförsäljningar just i dessa län, samt slutligen derigenom att de qvarstående äldre länen, isynnerhet de å 5 %, äro genom amortering betydligt förminskade.

Under åren 1872–1877 direkte utgifna lån.

Värderingsvärdet understeg	Värderingsvärdet var Fmk
Fmk 15 000	15 000 eller

derutöfver.

i Uleåborgs län för 1 lån.	för 1 lån.
i Kuopio » 3 »	» 11 »
i S:t Michels » 6 »	» 13 »
i Wasa » 1 »	» 3 »
11	28

lånekapitalet utgjorde 447 100 Fmk.

Häraf på lägenheter

	Uleåborgs län	Kuopio län	S:t Michels län.	Wasa län.
	2 000.	10 600.	14 500.	2 000.
på lägenheter i värde öfver				
15 000 Fmk	4 000.	118 000.	257 000.	39 000.
Summa Fmk	6 000.	128 600.	271 500.	41 000

Alla dessa data borde ådalägga, isynnerhet för den allmänhet, som står utom föreningen, att dess framtida säkerhet mot förluster är väsentligen ökad, och att bemödanden för detta ändamåls vinnande icke saknats. I sjelfva verket utvisa bolagsstämmornas årligen i tryck utgifna förhandlingar, att under senast förgångna 10 år ingen sådan förekommit, vid hvilken icke härtill syftande åtgärder utgjort föremål för öfverläggning, såsom äfven de ofvan anförda delvis erfordrat förnyad undersökning och pröfning, förrän beslut blifvit fattadt. 10

Skulle här afhandlade ändring af Reglementet, som enligt hvad årsberättelsen ger vid handen, kommer att föreläggas bolagsstämman till pröfning, vid densamma vinna gillande, torde det vara med föreningens bästa öfverensstämmande, att åtgärden ju förr dess hellre vidtages, på det att en tidsgräns må ofördröjligen kunna uppdragas mellan de förluster, hvilkas ersättande skall ske enligt nu gällande stadgande, och framtida förluster, hvilkas ersättande komme att omedelbart åligga alla delegare i föreningen. Detta synes så mycket nödvändigare, som ständerna på fem år uppskjutit afgörandet angående den begärda låneafskrifningen, och utväg borde vidtagas att hindra den nu balanserande förlustsummans årliga tillväxt genom upplöpande räntor. Till väsentlig del har detta skett genom den af landtdagen å 600 000 Fmk. beviljade räntefriheten. Och för vinnande af samma ändamål med hänsyn till detta belopp öfverskjutande förlust torde ingen annan utväg gifvas, än att förnyadt anlita regeringen om understöd. För att åter detta må kunna ske med hopp om framgång, är det säkerligen af vigt, om föreningen kunde visa sig hafva vidtagit en sådan, äfven i landtdagens beslut antydd »omorganisation», att genom densamma återkommandet af den nuvarande bekymmersamma ställningen afvändes. 20

204 VÄRNEPLIGTSÄRENDEN.¹

Morgonbladet n:o 64, 95, 134, 135 och 217, 18.III, 26.IV, 13. och 14.VI, 19.IX 1879 samt n:o 76, 3.IV 1880 40

I.

Värnepligtslagen är ett faktum, hvarom diskussion numera är fåfäng. De yttringar af dåligt humör, som här och der kunnat förspörjas, äro lika oskadliga som malplacerade. Att värnepligten blir en tunga för landet, har väl ingen betvivlat. Men regering och ständer hafva ansett densamma för nödvändig och kunna af landet bäras.

Denna tunga blir dock så lätt den vara kan. I Europas stora stater upptager hären på fredsfot 1 procent af befolkningen. I många småstater afviker mantalet föga från denna proportion. I Finland kommer det att utgöra 1/4 procent ungefär. Hären på krigsfot uppgår till dubbelt antal, på ena sidan 2 procent, på den andra 1/2, säger *en half* 50

¹ Se n:o 64.